

ÜDY 3

ODY 3

EŞYA · ULUSLARARASI

ÜNİTE 11

TIR Mevzuatı

TIR sistemi, TIR karnesi ve gümrük mühürlü transit taşımacılık

Okuma süresi: 12 dakika

BU ÜNİTEDE

Gümrük mühürlü bir aracın sınırlarda yeniden açılmadan birkaç ülkeyi nasıl geçebildiğini öğreneceğiz: TIR sisteminin beş ilkesi, karnenin kullanımı ve yolda kaza olursa yapılacaklar.

11.1 • NEDİR?

TIR sistemi

TIR, Fransızca "Transports Internationaux Routiers" yani **uluslararası karayolu taşımacılığı** kelimelerinin kısaltmasıdır.

TIR taşıması; eşyanın bir ülkedeki **hareket gümrüğünden** başka ya da aynı ülkedeki **varış gümrüğüne**, sınırlarda aktarma yapılmadan, **gümrük mühürü altında** taşınmasıdır. Yolun bir kısmının karayoluyla yapılması yeterlidir.

AKILDA TUTUN

Yürürlükteki metin **1975 TIR Sözleşmesidir**; Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE) çatısı altında hazırlanmış, 1978'de yürürlüğe girmiştir.

11.2 • YARARLARI

TIR kime ne kazandırır?

Taşımacı

Sınırlarda daha az bekleme, daha düşük maliyet, her ülkede ayrı teminat ve belge derdi yok.

Gümrük idaresi

Mühür ve dış kontrol yeterli; daha az iş gücü; tek belge.

Ticaret erbabı

Mal daha hızlı ve ucuz ulaşır.

11.3 · BEŞ İLKE

TIR sisteminin temelleri

1 Onaylı ve mühürlenebilir taşıt ya da konteyner

2 Uluslararası garanti sistemi

3 TIR karnesi: tek belge

4 Gümrük kontrollerinin karşılıklı kabulü

5 Sisteme kontrollü giriş

 SINAVDA SORULUR

"Hangisi TIR sisteminin temel ilkelerinden değildir?" sorusunda bu beş ilke dışındaki şıkkı işaretleyin.

11.4 • TAŞIT ONAYI

Hangi araç TIR'la taşıyabilir?

Mühür bozulmadan yük bölmesine girilemeyen, mühürü kolayca vurulabilen, **gizli bölmesi olmayan** ve kontrolü kolay taşıtlar onaylanır.

- ◆ Taşıta **Karayolu Taşıtı Onay Belgesi**, konteynere **uygunluk plakası** verilir.
- ◆ Onay belgesi **2 yıl** geçerlidir; yolculukta süresi biterse o yolculuk sonuna kadar geçerli sayılır.
- ◆ Kamyon, römork, yarı römork ve özel amaçlı taşıtlara verilir.

▲ DİKKAT EDİN

Çekiciler ve ağır-havaleli yük taşıyan taşıtlar için onay belgesi **aranmaz**.

11.5 • GARANTİ

Uluslararası garanti zinciri

Transit sırasında ödenmemiş gümrük vergileri karne hamilinden alınamazsa, o ülkedeki **kefil kuruluş** öder. Kefil kuruluşlar **IRU** (Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Birliği, Cenevre) çatısında bir zincir oluşturur.

AKILDA TUTUN

Türkiye’de kefil kuruluş ve karne dağıtıcısı **TOBB**’dir.

▲ DİKKAT EDİN

Kefil kuruluşun sorumluluğu karne başına belirli bir tutarla **sınırlıdır**; ama **karne hamilinin** (taşımacının) sorumluluğu **sınırsızdır**.

11.6 • KARNE

TIR karnesinin kullanımı

- ◆ Karneyi IRU merkezî olarak basar, ulusal birlikler dağıtır.
- ◆ Karne **tek yolculuk** içindir; üzerinde yazan süre içinde hareket gümrüğüne sunulmalıdır. Hareket gümrüğü kabul edince yolculuk sonuna kadar geçerli olur.
- ◆ Hareket ve varış gümrüklerinin toplamı en fazla **4** olabilir.
- ◆ Her ülke için en az **2 yaprak** (biri girişte, biri çıkışta) gerekir.
- ◆ Karnede silme yapılmaz; yanlış çizilir, doğrusu yazılır, paraf atılır ve gümrüğe onaylatılır.

TIR'la taşıma yapan taşıtın önünde ve arkasında mavi zemin üzerine beyaz "TIR" yazılı plaka bulunur. Karnenin elektronik hâli **eTIR** da uygulamaya giriyor.

11.7 · KARŞILIKLI KABUL

Mühürlü araç yolda açılmaz

Hareket gümrüğünde yapılan kontrol ve vurulan mühür, transit ve varış ülkelerince de kabul edilir. Mühürlü araç kural olarak **yol boyu gümrüklerde yeniden muayene edilmez.**

Gümrük idareleri usulsüzlükten şüphelenirse **istisnai** olarak kontrol yapabilir.

EĞİTMEN NOTU

Mühür sizin güvencenizdir. Sürücünüz her gümrük kapısında mühür numarasını karneyle karşılaştırmalı, şüpheli bir durumu hemen kayda geçirmelidir.

11.8 • KAZA

Yolda mühür bozulursa

1

Yetkiliye haber ver

en yakın gümrük; yoksa polis ya da jandarma

2

Onaylı rapor

yetkili, karnedeki onaylı raporu düzenler

3

Aktarma

yetkili gözetiminde başka taşıta, yeniden mühürle

4

Devam

sonraki gümrük nasıl devam edileceğine karar verir

Ani bir tehlikede taşıyıcı yetkilileri beklemeden yükü boşaltabilir; sonra durumu belgeler ve yetkilileri bilgilendirir. Onaylı rapor varış gümrüğüne kadar karneye ekli kalır.

11.9 · EKSİK VE FAZLA

Varişta eşya tutmazsa

- ◆ Kap sayısı tutuyorsa ağırlık ya da sayı farkı için işlem yapılmaz.
- ◆ Dökme eşyada %3'ü aşmayan fark için işlem yapılmaz.
- ◆ Daha büyük farkta karne “**şartlı ibra**” edilir; taşımacıya açıklama için **3 ay** süre verilir.
- ◆ Açıklanamayan eksikliğin vergileri karne hamilinden alınır; fazla çıkan eşyaya el konulur.

Yüksek riskli eşya

Alkollü içki ve tütün mamulleri gibi kaçakçılık riski yüksek eşya, yalnızca bunlar için öngörülen **özel (yüksek teminatlı)** karnelerle taşınabilir.

11.10 · KURUMLAR

TIR sistemini kim yönetir?

Kurum	Görevi
UNECE	Sözleşmenin sahibi BM komisyonu
TIR İdari Komitesi	Akit tarafların karar organı
TIRExB	Uygulamayı denetleyen 9 üyeli yürütme kurulu
WP.30	Gümrük sorunları çalışma grubu (Cenevre)
IRU	Karneyi basan, garanti zincirini yöneten birlik
TOBB	Türkiye’de kefil ve dağıtıcı kuruluş

SIRADAKİ ADIM

Çalışmaya devam edin

ÜDY Dijital Eğitim Kitabı

Diğer ünitelere geçmek için dokununuz

ÜDY · ODY Deneme Sınavları

Kendinizi denemek için dokununuz

YENİ ÜMİT ÜST DÜZEY YÖNETİCİ KURSU

📍 Camlı Kahve Meydanı, Mareşal Çakmak, Bağcılar
Cd. No: 114/2, 34610 Güngören/İstanbul

☎ (0212) 641 92 94

💬 WhatsApp: 0 530 957 79 13

SOSYAL MEDYA HESABIMIZ

📘 facebook.com/udybelgeleri

EĞİTMEN NOTU

Bu üniteyi tamamladınız. Sınav notlarınızı bir kez daha gözden geçirip deneme sınavıyla kendinizi ölçmenizi öneririz. Başarılar dileriz.